

NOTOS 55

NOTOS ÖYKÜ İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ • 2015/06 • ARALIK 2015-OCAK 2016 • 15 TL

YOKLUKTA Kİ ÇOKLUK

HAYDAR ERGÜLEN

Şiir bir iç mihraktır.

Şiir direnişe SIZMIŞTIR.

Haydar Ergülen günümüz Şiirinin önde gelen adlarından. Şiiri hayatın bütün alanları içinde gören anlayıŐına bakınca, onun Şiir içinde yaŐadığına söyleyebiliriz. Şiir için yaptıklarıyla hem eski kuŐakların ustalarını canlı imgeler olarak önümüze getiriyor hem de genç Şairleri yakından izleyip öne çıkarıyor. Şiirden açınca onunla konuşacak çok Şey olur elbette. Sonunda bugün olduğu gibi, yarın da okunacak bir söyleŐi yaptık.

SEMİH GÜMÜŐ

Fotoğraflar AYDIN ÇETİNBOSTANOğLU

Haydar, ilk Şiirin nerede yayımlandı? O günlerden sende kalan duygular nelerdi, hatırlıyor musun?

İlk Şiirim Afşar Timuçin ve Eray Canberk'in çıkardıkları *Felsefe Dergisi*'nde yayımlandı 1978'de, sonra *Somut*, *Türk Dili*, *Yusufouk*... Ömer Ateş Kızıtuğla birlikte *Felsefe Dergisi*'nin Ankara gönüllüleri idik, İstanbul'a gider, dergileri koliye koyar, otobüsle getirip Ankara'daki kitapçılara dağıttık. Çok sevdiğim Őairlerdir ikisi de, benim ve kuŐađımdan kimi arkadaşların da ilk Şiirlerini onlar yayımladı.

En çok sevindiğim yan, özellikle Afşar abinin Őiirlerime ilişkin görüŐlerini gerek yüz yüze söylemesi gerek mektup yazmasıydı, yani bir Şiir yayımlanacak hale gelinceye dek hayli mektup gidip geliyordu. Sonrası da rahat geliŐti, dergilerde Őiirlerim yayımlandı, kitabım çıktı, bu anlamda Şiirin çilesini çekmedim yani.

Senin ilk kitabın *Karşılığını Bulamamış Sorular*'ın yayımlandığı yıl 1981. Benim de ilk yazım *Yazko Edebiyat*'ta aynı yıl yayımlandı. Aynı yıl doğmuşuz. Benim için bu ül-

kenin en değerli kuŐađının içinde yaşadık. O yılları bilmeyenlere anlatmak olanaksız, diye düşünürüm. Senin o yıllarla ilgili düşüncele-

rin nedir, izlenimlerin, duyguların...
Hilmi Yavuz çok sevdiğim "Doğunun Geçitleri" Şiirinde, "Çok uzun anlatmak gerekti / ve biz, sadece ima ile geçtik" der. Galiba biz de çoğu zaman ima ile geçtik. Bu o yılların Ankara'sını Şimdi hem Ankara'ya hem de İstanbul'a anlatmak gibi bir Şey, yani hem anlatması zor, bazen de inanması zor yıllar, zamanlar, arkadaşlıklar... Belki tam Şimdi de en çok ihtiyacımız olan duyguyu var eden bir ruh sözünü ettiğimiz. Bir güzelleme olarak da, bir övgü, özlem olarak da çok yazdım buna dair.

Galiba 70 devrimci kuŐađının iyi mirasını sürdüren bir kuşak olduk. Okuduk, yazdık, tartıştık, farklı sol hareketlerde mücadelede katıldık, belki de sanatın edebiyatın barışçı duygusu, anlamayı yükselten katkısı sayesinde de birbirimize düşmeden, daha çok paylaşarak, destek vererek, bir de birbirimize yenilmekten kurtulduk! Zaten fazla ve ağır bir yenilgiydi. Bu anlaşılabilir bir Şeydi, ama birbirimize yenilmek bundan da ağır ve anlaşılmaz bir Şey olurdu.

"Birey olma" çabası bir telaŐa dönüşmemiŐti, hastalıklı bir hal almamıŐtı, Şimdi dışardan

Okuduk, yazdık, tartıştık, farklı sol hareketlerde mücadeleye katıldık, sanatın edebiyatın barışçı duygusu, anlamayı yükselten katkısı sayesinde de birbirimize düşmeden, daha çok paylaşarak, destek vererek, birbirimize yenilmekten kurtulduk! Zaten fazla ve ağır bir yenilgiydi. Bu anlaşılabilir bir şeydi, ama birbirimize yenilmek bundan da ağır ve anlaşılmaz bir şey olurdu.

ve uzaktan “tek tip” gibi görünen, gösterilen hayatlarımız, ilişkilerimiz acemi, coşkulu ve bolca eleştiriliyordu. Neredeyse devrimci bir tutum olarak, zaman zaman fazla olduğunu elbette biliyoruz, bir filmi, kitabı değil yalnızca, birbirimizi, ilişkilerimizi, her şeyi eleştirirdik. Birbirimizi daha çok sezmek ve daha çok sevmek üzere.

Özellikle Ankara için yazıyorum bunları, çünkü orası, evet cumhuriyetin başkentidir ama benim için arkadaşlığın, şiirin, paylaşmanın da başkenti oldu. 1970-1981 arası yaşadım Ankara’da, lise ve üniversite yıllarımda, iki askeri darbe arasında, belki de birbirimize en çok tutunacağımız yıllarda, insanın insana ihtiyacı vardır, ve hepimizin şiire,

edebiyata ihtiyacı vardır diye düşünüp, elbette devrimci yoldaşlık duygusuyla da, birbirimize sarıldık, inandık, güvendik ve sağ çıktık demek isterim. Bir de devrimci değerleri iyi özümsemiş olduğumuzu düşünüyorum, paylaşma, adalet, özveri gibi örneğin. Bu da bildiğin gibi, özellikle bizim kuşaktan Ankaralı şairlerin, en küçük bir kıskançlık olmadan, şiir ortamında pek rastlanmayan türden, arkadaşlık, kardeşlik, yakınlık duyguları içinde yaşamaları, yazmalarıyla sonuçlandı. O kuşaktan çok değerli arkadaşlarımızı yitirdik, Behçet, Ahmet Erhan, Adnan Azar, hem onlarla hem kalanlarla bu gönendirici duyguyu paylaştık, paylaşıyoruz.

Elbette başta İstanbul olmak üzere başka

kentlerde, başka edebiyatçı ve şair arkadaşlarla da yaşanan ve sürdürülen bir yakınlık oldu, bu “eleştirel yakınlık” hem arkadaşlıkları güçlendirdi hem de neredeyse o dönemde okuyan, yazan herkes Türk edebiyatında, şiirinde iyi verimler ortaya koydular. O Ankara’ya, o yılları, o arkadaşlıkları ne kadar özlediğimi anlatamam... Tabii hiç unutmadığımı da.

O gençlik yıllarımızda büyüklerimizle, usta şair ve yazarlarla ilişkilerimiz çok yakındı. Şimdi bu pek kalmadı gibi. Elbette nedenleri var. Ne dersin?

Şimdiki suçlayıcı gibi olmasın ama yalnızca dünya çok değişti için kurulan her cümle suçlama gibi anlaşılıyor bazen. Bir, devrim gibi bir derdimiz, meselemiz, görevimiz olduğu için; iki, eğlence endüstrisi diyebileceğimiz sinema, müzik gibi etkinlikler çok kısıtılı olduğu için en büyük “eğlence”miz de kitap okumak, dergi izlemek, yazmaktı. Eh insan bir de solcu olunca, hani kendimizi her şeyden sorumlu hissetmek zorunluluğu gibi, her şeyden haberli olmak zorunda da hissediyorduk. Felsefe bileceksin, sosyoloji bileceksin, tarih okuyacaksın, marksist klasikleri okuman şart ama Balzac’tan Camus’ye, Dostoyevski’den Turgenyev’e, Tolstoy’a dünya klasiklerini de okuyacaksın, ülke edebiyatını da unutmayacaksın, köy romanları olsun, Kurtuluş Savaşı romanları olsun, avangardlar, varoluşçular derken bir de baktık ki, devrimi yapamadık ama biraz daha vakit bulsak “insanın kendisinin devrim olması” eşğine gelecekmışiz! Zor eşik!

Yazıya, yazara, şiire, şaire ulaşmak da zordu. Galiba ulaştık da bırakmıyorduk, Afşar Timuçin, Eray Canberk örneğin, ben ve Ömer Ateş için öyle insanlardı, mektuplaşırdık, İstanbul’a giderdik, rakı içerdik, tartışır-dık, evlerinde kalırdık, dergilerini, kitaplarını dağıtırdık. Ankara’da eski TDK’da Gülten Akın, Cahit Külebi, Ali Püsküllüoğlu, Emin Özdemir, Adnan Binyazar vardı, Bilge Karasu, Metin Altıok, Hasan Hüseyin, Fusun Akatlı, Mehmet Taner, Adalet Ağaoğlu, Özdemir İnce hep Ankara’da tanıdığım, sevdiğim, okuduğum, gördüğüm yazarlardı, Veysel Öngören gelirdi Diyarbakır’dan, Ece Ayhan Bodrum’dan gelirdi, unuttuklarım da vardır. Bir de bizim kuşaktan ama yaşça bizden birkaç yaş büyük Enis Batur, Oruç Aruoba, Ahmet Telli...

Elbette bu yazarların, şairlerin çoğu da dev-

Bir de malum yeni medyalar, iletişim aygıtları derken, eskiden dostluktan düşerken ve derdimiz buyken şimdi hattan düşüyoruz, hat kesiliyor ve temel derdimiz bu oluyor.

rimci, sosyalist, Kemalist kişilerdi ve aynı mahalleden olduğumuz için edebiyat derdinin yanında devrim derdi de vardı. 12 Eylül asmak, öldürmek, işkence etmek gibi maddi zararlarının yanında onarılamaz insani zararlar da verdi, ilişkiler koptu, örgütlenme fikri korkutucu bir hal oldu, güvensizlik, birey olma adı altında bencillik, kibir, kıskançlık gibi bulaşıcı hastalıklar baş gösterdi.

Bana kalırsa edebiyat ve siyaset ilişkisinin daha doğrudan olduğu, görüldüğü o günlerde büyüklerle, usta yazar ve şairlerle yakınlığımızda bu ilişki tarzı da etkiliydi. Kopunca ya da doğrudan bir ilişki olmadığı fikri yaygınlaşınca, ama aynı zamanda devrim fikrini savunanlar da azalınca, bu ilişki de yeni zamanlarda azaldı. Bir de malum yeni medyalar, iletişim aygıtları derken, eskiden dostluktan düşerken ve derdimiz buyken şimdi hattan düşüyoruz, hat kesiliyor ve temel derdimiz bu oluyor.

Bilirsin, o eski şairler bugün yok denir ve yaygın bir yakınlıktır bu. Senin düşüncelerini biliyorum ama buna bir açıklık getirmek ister misin?

Bence bu, şiir okumayı bir yerde bırakmış, kesmiş okurların, eleştirilenlerin ve eski şairlerin düşüncesidir. “O eski şairler bugün yok”tur, zira yeni şairler vardır. Sözgelimi Özdemir Asaf’ı çok sevenler Ergin Günçe diye bir şairin varlığından haberliler mi acaba? Yalnızca Özdemir Asaf, yalnızca Ahmed Arif, yalnızca Necip Fazıl, yalnızca Nâzım Hikmet okuyunca, başka şair yokmuş gibi gelir elbette! Gülten Akın’ı yeni yitirdik, ama onun sözünü bıraktığı yerden daha da ileriye götürerek sürdüren ne kadar çok şair kadın var, okusalar görecekler. Şiir de böyle bir şey değil midir, iyi ve büyük şairler birbirlerine en çok benzemezlikleriyle benzerler bence, ve bu da onların biricikliğini gösterir.

Burada biraz da kimi şiir anlayışlarının payı var, örneğin Attilâ İlhan’a göre şiir “ezberlenebilecek” bir şeydir, bunu derken eski şiirinden ve kendi şiirinden söz eder elbette. Ama tüm şiirler böyle olamaz. Bir de sanıyorum, eskiden genel olarak edebiyatla, özel olarak da şiirle ilgilenmeye, okumaya daha çok vaktleri vardı okur yazarların, şimdi hepimiz gibi ilgileri dağıldı, çoğaldı, zaman azaldı ve en iyisi ezberle sığınmak olmaya başladı.

Ben biraz da rastlantıyla, biraz da ilgi ve hevesten ötürü, neredeyse on bir on iki yaşım-

Türk şiirinde üç önemli gelişme, ayaklanma, kalkışma varsa, bunlar sırasıyla Garip, İkinci Yeni ve Gezi Direnişi'dir. Şiir bazen de Gezi olur, ŞiirSokakta olur ve karşılığını kendiliğinden bir biçimde böyle bulur. Yani okur aracılığıyla topluma müdahil olur demek istiyorum. Gezi'nin sonunda hiçbir şey değişmemiş bile olsa, 1 Kasım 2015 seçiminden sonra Gezi de memleket de "Umutsuzlar Parkı" olduğu için böyle diyorum...

dan başlayarak hem şiiri hem de edebiyatı okumaya, dergileri izlemeye başladım. Eski *Varlık*'lar başta olmak üzere pek çok dergiyi gördüm. 1960'larda da böyle şeyler yazılıyordu, bu sıkıntılardan söz ediliyordu. Bunun daha da öncesi Orhan Veli'lerin dönemidir, "şiir elden gidiyor" dönemi, gitmediği gibi arından İkinci Yeni geldi. Özellikle "Garip" döneminde binlerce şair, on binlerce şiir yazmış, İkinci Yeni antolojisinde de bugün adını hatırlayamadığımız şairler var. Orhan Veli ve iki arkadaşıyla, İkinci Yeni'den altı yedi şair, sonrasında ve öncesindeyse bağımsız şairler. Onları nasıl döne döne okuyorsak, bugün de öyle döne döne okuduğumuz, yarın da okunacak şairler var. Her zaman da böyle olur, her kuşaktan bir iki şair kalır. Okunanlar da onlardır. Şimdi de en çok küçük İskender'le Birhan Keskin okunuyor, okunacak. Doğal.

Niçin, şiir tarih sahnesinin dışına düştü, demiştin?

Vallahi kimse okumaz diye demiştim ama sen yakaladın ve can alıcı soruyu soruyorsun işte! Derdimi doğru ifade edememişim aslında. Burada şiire bir kusur yüklemiyorum ama, roman tarihseli olduğu kadar günceli de yakalama ve dile getirme bakımından öne geçti, böylece toplumsal müdahillik bakımından da roman ve romancılar daha etkili olmaya başladı. Yaşar Kemal'i, Zülfü Livaneli'yi, Vedat Türkali'yi, Orhan Pamuk'u hatırlayalım, F tipi cezaevlerinde, ölüm oruçlarında onlar arabulucu, müdahil oldular, şairlerden hatırladığım kadarıyla yalnızca Orhan Alkaya vardı. Bu tabii şairlerin bu eylemlilikten kaçındığı anlamına gelmiyor, sözgelimi Murathan Mungan da çok etkili eylemlerde bulundu, ama şairin sözünün hükmü azaldı. Deminden beri çeşitli vesilelerle değiştiğim gibi, şairler iyi şiirler yazmalarına, büyük şairlerin çıkmasına karşın, toplumun şiirle ilişkisi değişti, bu nedenle tarih sahnesinin dışına düştü dedim ama o sahne nerede, nereye düştü onu da bilmiyoruz...

Şiir bütün sanatların anası. Sözcükler gibi tam anlamıyla soyut bir aracı var ve onunla binlerce yıldır başka hiçbir sanatın yapmadığını yapmış. Bugünün dünyasında şiirin yeri, anlamı, işlevi değişti mi?

Evet topluma müdahil olmak anlamında yeri değişti, şimdi roman ve romancılar müdahil oluyor. Bir de türlerarası ilişkilerin giderek çoğalması, bazı yazı türlerinin birbirine benzesine yol açtı. Bugün pek çok öyküyü, kısa öyküyü, hatta novella dediğimiz anlatıları şiir gibi, şiir niyetine okurken, kimi şiirleri de onlar gibi okuyoruz. Bilhassa aforizma eğiliminin artmasıyla da şiirin bazen slogan bazen de veciz olarak kullanıldığını görüyoruz. Ben şiiri bir tür "sızma" olarak da gördüğüm için onun her şeyde az çok bulunmasından hoşnutluk duyuyorum. Bazen tek, bütün bir şiir okuyabiliriz, bazen bir romanda, öyküde, denemede, diyalogda, felsefe kitabında, filmde şiiri bulabiliriz. Bazen de bir parkta, bir direnişte.

Türk şiirinde üç önemli gelişme, ayaklanma, kalkışma varsa, bunlar sırasıyla Garip, İkinci Yeni ve Gezi Direnişi'dir. Şiir bazen de Gezi olur, ŞiirSokakta olur ve karşılığını kendiliğinden bir biçimde böyle bulur. Yani okur aracılığıyla topluma müdahil olur demek istiyorum. Gezi'nin sonunda hiçbir şey değişmemiş bile olsa, 1 Kasım 2015 seçiminden sonra Gezi de memleket de "Umutsuzlar Parkı" olduğu için böyle diyorum, şiir organik bir yapı olduğunu göstermiş ve evet direnişe sızmıştır, bir iç mihrak olarak. Şiiri aynen böyle görüyorum, şiir bir iç mihraktır!

Bir 80 Kuşağı şiiri var, böyle tanımlanageldi. Nedir bu kuşağın anlamı? Sonra gelen genç şairleri nasıl anlatmak gerekir?

Bir kuşak olması onun önemli ya da önemsiz olduğu anlamına gelmiyor. Kuşak işte, on yıllık dönemler içinde değerlendirilen şairlerin oluşturduğu. 60, 70, 80, 90, 2000, 2010 diye gidiyor, bunda bir beis yok. Fakat 80 Kuşağı ya da 80'li yılların şiiriyle ilgili bir tartış-

Çok iyi bir hikâyeci olan Mehmet Günsür, “Senin içbükey bir sesin var,” derdi bana. Sonra ben bunun yazdığım şiirler için de geçerli olduğunu düşündüm.

ma var, sürüp gidiyor. Sanıyorum 70’lerden sonra yeniden bir şiire dönüş hareketi yaşandı ve bu kuşaktan şairler Türkiye’nin şiir birikimine sahip çıktılar, bunu değerlendirdiler ve hemen her şair ve dergi kendine öncekilerden usta ya da ustalar seçti ve böylece şiire sadece o dönem içinde bakılmamış oldu. Tam tersine, ister gelenek ister antoloji diyelim, geçmiş şiire ve kuşaklara sahiplenici, değer verici, kıymet bilici bir tarzda yaklaşıldığı için yadırganan bir kuşak oldu 80 Kuşağı. Öncekiler de yadırgadı, sonrakiler de. Aynı zamanda kendi içinden yadırgayanlar da çıktı.

Ezcümle bu kuşağın bir anlamı var, çok yazdım, 80 Kuşağı, bir arkadaş kuşağıdır, arkadaşlık kuşağıdır, vefa kuşağıdır. Ne iktidara göz dikmiş ne de büyük şair olarak anılmak istemişlerdir, tam tersine şiirin bir kolektif ruh olduğunu yaşatmak, yani şiire asıl anlamını kazandırmak için şiirde kişiliklerini, adlarını bile silmek istemişlerdir. Bu kuşaktan elbette büyük şairler çıkmıştır, çıkacaktır, Ahmet Erhan, küçük İskender... Çıkmasaydı da, bir tek dize bile kalmamış olsaydı, yalnızca yoldaşlık duygusuyla davranmaları, birbirlerinin şiirlerini kendi şiirlerinden daha çok sevmeleri, ülkenin şiir birikimine olan eleştirel sevgileri bile onların vefa kuşağı olarak anılmalarına yeterdi. Bu cümleleri okuyan biri, ama şiir böyle bir şey değil ki, diyebilir, desin, bunu önemsemediğimden değil, aksine ilk kez şiir okuyan birinin bile söyledikleri, eleştirisi beni çok ilgilendirir, ama ben sadece biz böyle yaşadık, böyle yazdık, böyle yakın olduk derim. Kuşak olmuş olmamış ne gam! **İlk kitaptan bugüne otuz beş yıl geçmiş. Uzun bir zaman. Ama ben senin şiirinin pek çoklarına göre çok az değiştiğini düşünüyorum. Sen ne dersin?**

Senin de çok sevdiğini bildiğim, benim aynı zamanda beş yıl kadar birlikte aynı reklam ajansında çalıştığım, çok iyi bir hikâyeci olan Mehmet Günsür, “Senin içbükey bir sesin var,” derdi bana. Sonra ben bunun yazdığım şiirler için de geçerli olduğunu düşün-

düm, insanın sesiyle yazdığı şiir arasında bir ilişki olabilir mi, insan, sesi gibi mi yazar, sesiyle mi yazar diye de düşündüm. Senin de yakından tanıdığın, Ankara’dan şair arkadaşlarım geldi aklıma. Ahmet Erhan’ın sesini hatırla, genizden, kederli, kara bir ses, şiiri gibi; Adnan Azar’ı hatırla, Ankara’da bir İstanbul Türkçesi, Ankara Bahçelievler’de ya da Aydınlikevler’de oturan orta sınıftan laik bir memur ailenin tek çocuğunun sesi, kibar, jestleri olan bir ses; Akif Kurtuluş’un sesi birazdan gülecekmiş gibi hep, başka örnekler de var. Salih Ecer’i hatırla, nasıl da iyi ve insanda hoş duygular uyandıran muzip bir sesi vardı, tıpkı şiiri gibi. Sesi şiirine iyi giden şairler ya da şiiri sesinde de duyduğumuz şairler. Galiba benim de sesimle yazdığım şiirler birbirine benziyor, sesime bakarak şiir yazmış olmalıyım, kim bilir belki de sesimin götürdüğü şiire gitmişimdir! Son kitabımda, *Aşk Şiirleri Antolojisi* (2011), farklı şiir denemeleri yapmaya çalışmış olsam da anlaşılan sesim değişmiyor.

Senin kitaplarından bende en çok iz bırakanlar Karşılığını Bulamamış Sorular belki ilk kitap olduğu için, sonra Eskiden Terzi, Kırk Şiir ve Bir ile Keder Gibi Ödünç. Yeniden bütün yazdıklarını okuyamazsam bu dört kitabını okurum sanırım. Peki senin için hangisi? Sözüünü ettiğin kitaplarla birlikte, yazabilirim “son kitabım” olmasını istediğim “hiçlik” temalı şiir kitabım! Arada birkaç kitap daha yazmak istiyorum, ama defteri hiçlikle kapatmak istiyorum!

Eskiden dergiler şairlerin ve yazarların bir araya geldiği yerlerdi. Öyle bir işlevleri de olurdu. Artık yok. Hayat değişti. Bugün, bir poetika ya da herhangi bir düşünce çevresinde bir araya gelen şairlerin ve yazarların çıkardığı edebiyat dergileri de yok. Bunu nasıl değerlendiriyorsun?

Var aslında, birkaç yıl önce kapanan *Heves* böyle bir dergiydi, şimdi *Natama*, *Japonya*, *İtibar*, *Duvar*, *Şerh* bu tarz dergilerden. Belki internet medyası da, siteler, bloglar vb. etkisini ve ağırlığını göstermeye başladığı için

bu dergilerin eskisi kadar farkına varılmıyor olabilir.

Sende de geçmiş özlemi var. Nostaljinin olumsuz değil de olumlu olan yanı. Bizim o ilkgençlik yıllarımızın değerlerine bağlısın. Ben de. Niçin böyle hissediyoruz sence?

Aslında yalnızca bizim değil, herkesin, dünyanın yitirdiği değerlermiş onlar. Evet, bizimkiler sosyalist değerlerdi, ama o halenin yaydığı ışık, yaptığı etki başka düşünceleri de etkiliyormuş meğer, böylece sosyalist olmasa da hümanist bir görüşe sahip oluyormuş insanlar. Sosyalizm düşü değil ama Sovyetler Birliği, daha doğrusu benim görüşüme göre, eskiden de böyle düşünüyordum, bürokratik sosyalizm çökünce, dünya tümüyle kapitalizme, fanatizme, dinsel aşırılıklara, ırkçılığa, milliyetçiliğe terk edilince, insan da insan olmaktan çıktı, toplumlar da Ece Ayhan'ın deyimiyle bir "insan toplumu" olmaktan çıktı! Türkiye de 12 Eylül faşizmini yaşayınca, bizim için iki kere yıkım oldu. Bir yandan vahşi kapitalizm, bir yandan askeri ve sivil faşizm, bir yandan da dini fanatizm! İşte Türkiye!

Radikal'de haftalık "Açık Mektup"lar yazarken, "1980 Yüzyılı" başlıklı bir yazı yazmıştım. Tam da bunları anlatıyordum orada.

Her şairden değil, neredeyse okuduğum her şairden bir şeyler aldığımı düşünürüm.

Sovyetler'in çökmesiyle başlayan 1980'lerin, tabii Türkiye'deki darbenin de aslında hiç bitmeyeceğini düşünerek, bir yüzyıl süreceğini yazdım. Geride kalan üçte birine bakarak, yaşanacak üçte ikisinin de az çok nasıl olacağını kestirebiliriz sanıyorum. Pek iyi değil! O yüzden de eski değerlerimizi belki olduğundan daha çok savunma gereğini hissediyorum.

Kedilere ve elbette hayvanlara tutkumuz da oradan mı geliyor?

Elbette hiyerarşiye karşı olmak, türcülük yapmamak, dünyayı sadece insanlara ait bir yermiş gibi temellük etmemek, farklılıklarımızla barış içinde bir arada ve özgürce yaşamak düşüncesi hayvanları ve bitkileri de kapsıyor, "biz başka âlem isteriz" demek böyle bir âlem istemektir.

Hangi şairlerden neler aldığını anlatır mısın? Ben bunu bir deneyim olarak soruyorum aslında...

Hangisinden ne almadığımı sorsan daha kolay olurdu! Her şairden değil, neredeyse okuduğum her şairden bir şeyler aldığımı düşünürüm. Şiirin bir etkileme sanatı olduğu kadar bir etkilenme sanatı da olduğuna inanırım. Bu yüzden hâlâ etkilenmek isterim, et-

kilenirim de. Yani yalnızca büyük, usta şairlerden değil, şimdi yazan on sekiz yirmi yaşındaki şairlerden de bir şeyler alırım, etkilenirim, özenirim, usta-çırak ilişkisi kadar çırak-usta ilişkisine de inanırım ki bu da şiirsel diyalektiğin bir gereğidir. Üstelik de şiir ustalarından çok acemilerden öğrenilir!

Sen aynı zamanda çok verimli bir şairsin. Böyle olduğu için de şiirlerinde çok farklı düşünceler, duygular, insanın özüne ilişkin her şey konu edilmiştir. Baskın olan nedir sençe? Acı, hüznü, mutluluk, keder...

Metin Altıok'un "hep aynı şeyi yazıyor"muş hissi veren bir şair olduğunu okumuştum, kimden olduğunu unuttum. Çok sevdiğim bir şair, kendisini de çok sevdim Ankara'dan, şiirini de, ilk kitabı *Gezgin*'den (1976) başlayarak hep sevdim. Üniversite yıllarımda çıkmıştı kitap, belki yıllarca cebimde gezdi, Ömer Ateş'le birlikte. O ve başka çok sevdiğim bir iki şaire baktığımda ben de aynı şeyi hissettim, sanki hep aynı şeyi yazıyorlardı.

Sonra ben de şiir yazmaya başladım, hayli geç bir yaşta, üniversiteye giderken. Baktım ben de aynı şeyleri yazıyorum. O zaman bazı şairlerin bazı temalara, konulara daha yakın olduğunu, onları kazmakla uğraştıklarını anladım. Kazdıkça yazmak, yazdıkça kazmak ve böylece derinleşmek isteği. Derinlik de bir yükseklik biçimi değil midir? Çocukluk ve ölüm çok baskındır benim yazdığım şiirlerde, ve elbette varlık sebebimiz olan aşk.

Aynı zamanda şiir üstüne de çok yazıyorsun. Çok güzel denemeler yazdın. Yazmak, ister istemez tartışmaktır da. Kavgacı değilsin ama...

Sevdiğim şeyleri yazıyorum çoğunlukla. Senin sorduğun gibi soruyorlar bazen de, sevmediklerini niye yazmıyorsun diye. Kolay bir yanıt buldum, sevdiğiklerimin hepsini yazmıyorum ki sevmediklerimi yazayım! Mizacı da uygun değil buna, kavgadan kaçarım. Roni Margulies ve Mehmet Yaşın'la, bir de Şavkar Altınel ile tartışmıştık ama Roni başlattı, Mehmet ve Şavkar da ona destek verince hayli gürültü kopmuştu. O tartışmanın hâlâ gereksiz ve üzerinde kavgaya koparılan sözcüklerle, "anlamsız" olduğunu düşünürüm!

Arada öykü de yazıyorsun. Düzyazı ile şiir arasında nasıl bir ayırım gözeterek...

"Arada Öykü" iyi oldu. Gelecek yıl bir öykü kitabı yayımlayacağım, alt başlık olarak bunu kullanayım bari! Ben öykücü olmak istemiş-

tim, ortaokuldan üniversiteye kadar yirmi civarında öykü yazdım, içinde avangard örnekler de olan. Bazılarını Erkan Güçlü takma adıyla Ankara ve Eskişehir'de çıkan dergilerde yayımladım. Yani şiirim içinde bir öykücü oturuyor, balkonunda mı, bahçesinde mi, kapısının önünde mi bilmem! Senin kadar olmasa da pek çok öykü kitabı okudum, yani 1980'e kadar Türkçede yayımlanmış yerli ve yabancı hemen tüm öykü kitaplarını okuduğumu söyleyebilirim. Bunları övünmek için söylemediğimi bilirsin. Çok tutkulu bir edebiyat okuru, özellikle öykü ve deneme okuru olduğumu söylemek için yazıyorum, şiir zaten ayrı bir tutku.

Şimdi yeni öykü dergisi çıkaran arkadaşlara da rica ediyorum, "Benden de öykü isteyin!" diye, sağ olsun kırmıyorlar, böylece ben de öykü yazmış oluyorum, ama benimkiler öyküden çok öykümler, fazlalıklar yani. Ama gelecek yıl, yani altmış yaşımıdayken, çocukluk rüyası olarak bir öykü kitabı yayımlayacağım, eski yeni, uzunlu kısası öykümlerimden oluşan.

Şu, düzyazının şiirsel olup olmamasıyla ilgili de bir şeyler söylersen sevinirim.

Şimdi şiirsel düzyazı diye tanımlanan mı demeli yoksa kendiliğinden gelişen bir şey mi demeli, bilmiyorum. Ama şiirden çok "şiirsel" olarak belirtilebilecek bu tür âdeta yeni yazı türlerinden biri oldu. Olmakla kalmadı, şiiri "hislenim"ler düzeyine indirdi. Hislenimi duygulanımdan türettim, hem his hem de izlenimi içerdiği için bence derdini de, derdimi de anlatıyor. Aforizma kabilinden şeyler. Bu yüzden de internete Can Dündar, Ahmet Altan metinleri de şiir olarak dolaşıyor ya.

Bana gelince düzyazıyı şiirsel biçimde yazmak gibi bir arzum yok, fakat kimi zaman yazının konusundan, zamanından, duygusundan ötürü şiire yaklaştığı haller de oluyor. Ama ben sana başka bir itirafta bulunayım: Bazen şiir istiyor bir dergi, hiç şiir yoksa, oturup kimi eski düzyazılarımı şiire dönüştürüyorum! Eski ayları kırıp yıldız yapmak da güzel değil mi?

Bugüne dek karşılaşmadığın hangi şairlerle oturup karşılıklı sohbet etmek isterdin?

Çok sevgili hocam Ergin Günçe ile biraz daha vakit geçirmek isterdim. Asaf Halet Çelebi, Ziya Osman Saba, Behçet Necatigil ve Nâzım Hikmet'i tanımak isterdim elbette. Nilgün Marmara yakın arkadaşım, kitap dosyasını

Şiirden çok "şiirsel" olarak belirtilebilecek bu tür âdeta yeni yazı türlerinden biri oldu. Olmakla kalmadı, şiiri "hislenim"ler düzeyine indirdi.

bana vermişti, *Daktiloya Çekilmiş Şiirler*, bir ay sonra da gitti zaten, *Şiir Atı*'ndan yayımladık kitabı, kitabı çıktıktan sonra da yaşasın isterdim.

En çok Federico Garcia Lorca ile tanışmak, arkadaş olmak, sanırım en çok bunu istedim. Tabii Pasternak, Mandelstam, Ahmatova, Celan...

Sence bu ülkenin yaşadığı acılar ne zaman ve nasıl biter?

Can Yücel, "Umutsuzluktur şairin işi," diyordu ya, umutsuzluktan başka ne gelir elimizden? Son yıllarda konuşmalarda, etkinliklerde sık sık şunu söylüyorum, "Gençken sosyalizm için mücadele ederdik, şimdi laiklik için savaşıyoruz." İşimiz çok ama çok zor. Her seçimden sonra sol birleşmeli ezberi yineleniyor. Hangi sol? CHP'yi ve sosyalist partileri toplasan yüzde 30 yapmıyor, üstüne de HDP'yi koy, al sana taş çatlasa yüzde 40. Muhafazakârlık kuşattı toplumu, her şey din eksenli oldu, dinsel fanatizmle savaşmak çok ama çok zormuş!

Şiir dışındaki hayatın nasıl geçiyor?

Çok güzel bir soru, âdeta bir şiir dizesi gibi, hele benim için son yıllarda söylenebilecek en güzel şey, "şiir dışındaki hayatın nasıl ge-

çiyor?" Sağ olası Semihcim. Ben de son sıralarda tam bundan söz ediyordum: Bir yazı, üç şiir atölyesi yapıyorum, iki üniversitede, birinde yaratıcı yazı diğesinde çağdaş Türk şiiri dersi veriyorum, Eskişehir'de uluslararası şiir festivali düzenliyorum, okullarda ve başka yerlerde şiir söyleşileri yapıyorum, dergilerde düzenli olarak şiirler ve şairler üzerine yazıyorum, yurtiçi ve yurtdışında şiir etkinliklerine, çeviri atölyelerine katılıyorum. Bunların hemen hepsini para kazanmak, yani geçinmek için yapıyorum. Bu arada yapmadığım tek şey, şiir yazmak. Şiirle ilgili bu kadar çok iş yapınca insan ne yapmaz, elbette şiir yazmaz, ben de öyle yapıyorum!

Mutlaka okunmasını önereceğin kitapların vardır, adlarını verebilir misin?

Herkesin severek okuduğu kitapları ben de okuyorum tabii, ama özel yazarlarım ve şairlerim var elbette, başta Hulki Aktunç öyküleri şiirleri, Füzûzan, Latife Tekin, Ahmet Büke, Yalçın Tosun, Ergin Günçe, şimdi uzaklarda olan arkadaşlarımla kitapları elbette, Ahmet Erhan, Behçet Aysan, Süha Tuğtepe, Metin Altıok, Adnan Azar, Seyhan Erözçelik, Azer Yaran, Salih Ecer, Nilgün Marmara, Didem Madak, Mehmet Günsür kitapları... **N**

